Da resnici in drugačni prihodnosti

Vas Strmec se spominja svoje zgodovine in odgovarja

Strmec, visokogorska vasica, ujeta med Loške stene, Jerebico in Mangart, se dviga proti Predelu, ne daleč stran od znamenitega Rombona. V nedeljo, 10. oktobra, je spregovorila z močnim glasom, ki nas je popeljal v čas pred petdesetimi leti.

Somaševanje na prostem

Na ta dan, leta 1943, je vas doživela svoj sodni dan. Nemški vojaki so zaradi izzivanja partizanov, ki so poprej z njimi sklenili tih dogovor o nenapadanju, ustrelili 16 domačinov, požgali celotno vas, skupaj z lepo gotsko cerkvico, ki je stoletja kljubovala vetrovom. Bila je simbol domačinov, ki so vztrajali visoko v gorah. Nemški vojaki so, besni in že malo opiti, polovili vse moške, jih stlačili v gostilno, kjer so jih vso noč mučili in zasliševali. Tudi žene so zaprli v hišo in jih hoteli zažgati. Na posredovanje italijanskega poveljnika iz Trbiža so pozneje žene izpustili in jih poslali v vas Log. V vasi je ostala samo 82-letna domačinka, ki so jo pokončali ognjeni zublji, skupaj z njeno hišo. Domači župnik Ivan Hlad je takoj, ko je izvedel za tragedijo, prosil Nemce, da bi lahko spovedal in obhajal domačine, ki so bili obsojeni na smrt. Nemci so prošnjo zavrnili. Može so bili 11. 10. 1943 zgodaj zjutraj ustrelili na travniku pod vasjo. Čez štiri mesece so preživeli prekopali grobove in trupla položili v grobove na pokopališču na Logu.

Smrt šestnajstih mož in fantov (najstarejši je imel 81 let, najmlajši pa 18) je bila največja tragedija v vsej zgodovini vasi. Tudi boji na soški fronti v 1. svetovni vojni niso pustili tako krvavega pečata. Nemška vojska je, potem ko je bila izigrana (prejšnji dogovor s partizani) uporabila svoje vojaške zakone.

Strmec je bil naenkrat izbrisan z zemlje, ne pa iz src preživelih domačinov, ki so počasi, a vztrajno zgradili nove hiše. V vas se je vrnilo življenje, in leta 1983 so na mestu, kjer je prej stala cerkev Sv. Mihaela, postavili novo znamenje, ki opominja in vabi domačine k molitvi. Bovški župnik Stanko Sivec dvakrat na leto opravi tudi mašno daritev — na praznik sv. Mihaela in na obletnico tragičnega dogodka.

Časi se spreminjajo, resnica počasi prihaja na dan. Vsa povojna leta se je govorilo, da je pri Strmcu potekala huda bitka, v kateri so partizani dosegli velike uspehe. Zaradi poraza naj bi se Nemci maščevali nad ljudmi. Dejstvo je, da se je tragedija zgodila zaradi nespameti in izzivanja.

Šele sedaj je možna sprava, ko je resnica prišla na dan. Domačini so spregovorili v jeziku odprtosti in pripravljenosti za iskanje skupne poti v boljšo prihodnost slovenskega naroda.

Somaševanja, ki ga je vodil bovški župnik Stanko Sivec, se je udeležilo veliko vernikov iz Loga, Strmca, Bovca in Rajbla. To je bil njihov DA resnici in spomin na nedolžne žrtve.

LJUBO BEKŠ